

FARMFUNGI

Táirgeadh fungas inite san fhoraois feirme

FOIREANN AN TIONSCADAIL

An Dr Tom Harrington, Ollscoil Luimnigh*
John O'Connell, Cill Chornáin, Co. Luimnigh
Maria Cullen, Ollscoil Luimnigh

* Ríomhphost: thomas.harrington@ul.ie

LE CRÍOCHNÚ: Nollaig 2010

CÚLRA

Táirgtear beacán oisreacha (*Pleurotus ostreatus*) agus beacán síotáca (*Lentinula edodes*) ar scála tráchtála i roinnt tíortha. Tá an acmhainneacht ag táirgeadh trí mhodhanna traidisiúnta (.i.ar lomáin) a bheith comhtháthaithe isteach i bhfiontair foraoisí feirme, agus cur leis na fáltais airgeadais ó na fiontair seo. Tá sé seo de bharr go bhfuil costais chaipitlithe íseal agus go bhfuil amhábh ar fáil le haghaidh ionaclaithe ó thanú. Le bainistíocht chúramach, d'fhéadfadh sé go leanfadh lomáin de bharr a táirgeadh ar feadh suas le sé bliana i ndiaidh cóireála, ag laghdú costas tuilleadh. Is í an réasúnaíocht atá taobh thiar den tionscadal seo ná measúnú a dhéanamh ar fhéidearthacht an mhodha táirgthe seo i gcás foraois feirme in Éirinn.

CUSPÓIRÍ

- Le fáil amach an dtáirgfidh ionaclú cearchaillí gearrtha agus lomán sáfa agus gor san fhoraois méideanna indíolta de bheacán oisreacha agus síotáca.

- Le tionchar méid agus cineál na gcearchaillí, cineál, méid agus cion taise lomán ar tháirgeadh beacán a dheimhniú.
- Prótacal a fhorbairt le haghaidh saothrú beacán ar lomáin a díorthaíodh ó thanú a bheidh infheidhme i bhfiontair foraois feirme.

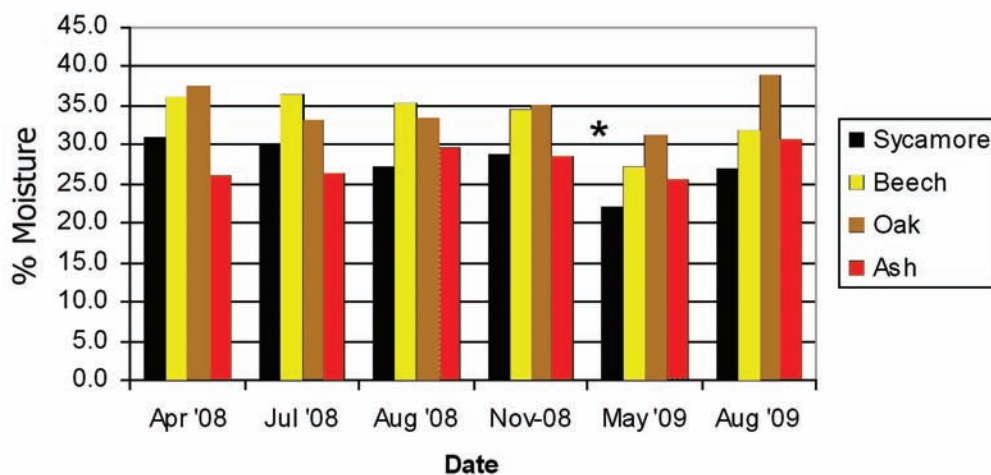
Le fáil amach an féidir fáschoill de chrainn óstacha *T. aestivum*-ionaclaithe a tháirgfidh méideanna inmharthana ó thaobh tráchtála de strufail a bhunú ar láithreán nár láithreán foraoisithe é roimhe seo in Éirinn.

DUL CHUN CINN

Monatóireacht ar thrialacha 2008

Trialacha beacán oisreach/síotáca

Cionta taise lomán ionaclaithe: Leanadh de mhonatóireacht a dhéanamh ar thrialacha 2008 in Eas Géitine, Sceach na Bláithche agus Achadh an Tobair. Mheath cionta na lomán ábhairín i dtús 2009 (Figiúr 1) ag na láithreáin ar fad. Rinne córas uiscithe úr a shuiteáil i Sceach na Bláithche agus Achadh an Tobair i mí an Mhárta 2009 an meath seo a stad agus a aisiompú (chuidigh an samhradh a bhí thar a bheith fliuch in 2009 chomh maith). Níor bhféidir córas cosúil leis seo a shuiteáil i láithreán Eas Géitine; feidhmeoidh an láithreán seo mar thagarmharc le haghaidh measúnú a dhéanamh ar thionchar an uiscithe.

Figiúr 1: Meánchion taise (%) lomán de chineálacha éagsúla ag foraois feirme Sceach na Bláithche. Lomáin a gearradh i mí Aibreáin 2008. Uiscíú a suiteáladh i mí an Mhárta 2009 (marcáilte *).

Táirgeadh beacán oisreach agus síotáca

Tosaíonn baill torthaí oisreacha ag teacht amach chomh luath le mí Eanáir ar cearchaillí seiceamair. Tháirg beagnach 50% de cearchaillí ar an meán, 2.3 ball torthaí in aghaidh na cearchaille, thar an tréimhse Eanáir-Lúnasa 009. Níl mórán táirgthe ag cineálacha eile de cearchaillí go fóill. Ní raibh an oiread táirgthe ag lomáin is a bhí ag cearchaillí suas go dtí mí Mheán Fómhair 2009. Is í an phríomhthréimhse táirgthe a bheadh ann le haghaidh lomán ná: deireadh Lúnasa-Nollaig. Is í an táirgeacht a mbeifí ag súil léi ná thart ar 2-3 kg in aghaidh an lomáin. Cuireadh tús le táirgeadh ar lomáin i mí Mheán Fómhair, faoi mar a rabhthas ag súil leis, agus cé nach ndearnadh comparáid idir na torthaí fós, bhí an chuma ann go raibh an táirgeadh níos fearr ná mar a bhí sé ar na cearchaillí ach ní chomh maith agus a bhíothas ag súil leis. Tá beagán táirgthe ag na lomáin síotáca, cé gur spreagadh iad trí iad a thumadh in uisce. Tháinig baill torthaí oisreacha amach go fánach ar gach cineál adhmaid, agus cé nár féidir a rá i dtéarmaí staitistiúla cé acu cineál adhmaid is táirgiúla, tá an chuma ann gurb é an seiceamar a tháirgeann an chuid is mó agus an fhuinseog an chuid is lú. Chuir an aimsir an-fhuar a thosaigh i lár mí na Nollaig deireadh leis an tabhairt torthaí ar fad in 2009. Táthar ag súil go leanfaidh an táirgeadh ar an lomáin seo isteach in 2010.

Trialacha 2009

Bunaíodh sraith eile trialacha san earrach 2009. Ba iad aidhmeanna na dtrialacha seo ná imscrúdú a dhéanamh ar athruithe cosúil le cineálacha éagsúla de *Pleurotus* agus bheacáin síotáca, an úsáid d'ionaclam dúchais, oiriúnacht adhmaid cónaiféir, tionchar na rátaí ionaclaithe éagsúla, agus ionaclú leanúnach (.i. i rith na bliana uile). Tá roinnt baill torthaí táirgthe cheana ag cuid de na lomáin a ionaclaíodh le cineál dúchasach de *Pleurotus ostreatus*, ach is é an fómhar na bliana seo chugainn an

phríomhthréimhse táirgthe. Cuireadh an córas uiscithe céanna i bhfeidhm dóibh seo agus táthar ag leanúint de mhonatóireacht a dhéanamh ar an gcion taise.

Trial an ghoirt srufal

Tá na goirt srufal darach agus coil á gcothú de láimh saor ó fhiaill agus tá monatóireacht á déanamh ar dhul chun cinn na gcrann. Tá an chosúlacht ann go gcaithfear tochairt córas rútaí iomlán na bplandaí iomlána roghnaithe a chur i gcrích san earrach 2010.

GNÍOMHAÍOCHTAÍ BEARTAITHE

- Monatóireacht leanúnach a dhéanamh ar mheáchan agus chion taise na lomán ionaclaithe agus ar fhorbairt fhungasach na lomán sin
- Monatóireacht a dhéanamh ar dhálaí comhshaoil i ngach fáschoill.
- Anailís a dhéanamh ar an dóigh a dtéann athruithe (cosúil le cineál lomáin, trastomhas lomáin, cion taise lomáin) i gcion ar tháirgeacht beacán síotáca agus oisreach.
- Anailís a dhéanamh ar thionchar mhéid, cineál agus suíomh na gcearchaillí ar táirgeacht beacán oisreach.
- Anailís deiridh a dhéanamh ar shonraí agus measúnú eacnamaíoch a dhéanamh ar ionaclú/tháirgeadh fungusach ionfhoraoise.

TORTHAÍ

Sheachaid Tom Harrington tuarascáil eatramhach ar an tionscadal FARMFUNGI, dar teideal Fungi in farm forests, ag an Seimineár Fungais Foraoise in Éirinn ag Teach Avondale, Countae Chill Mhantáin an 28 Lúnasa 2009.

